

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2018/19

**Paratowyd yn unol â gofynion Mesur y Gymraeg
(Cymru) 2011**

Cynnwys

Adran	Teitl	Tud.
1	Cyflwyniad	3
2	Cwynion	4
3	Sgiliau a Gallu yn y Gymraeg	5
	<ul style="list-style-type: none"> • Siarad 	5
	<ul style="list-style-type: none"> • Deall 	5
	<ul style="list-style-type: none"> • Ysgrifennu 	6
	<ul style="list-style-type: none"> • Darllen 	6
	<ul style="list-style-type: none"> • Rhugledd yn y Gymraeg yn ôl Cyfarwyddiaeth 	6
	<ul style="list-style-type: none"> • Rhugledd yn y Gymraeg yn ôl Math Contract 	7
4	Hyfforddiant yn y Gymraeg	8
5	Recriwtio: Gofyniad Sgiliau yn y Gymraeg	9
6	Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg	10
	<ul style="list-style-type: none"> • Amcan 1: 	10
	<ul style="list-style-type: none"> • Amcan 2: 	11
	<ul style="list-style-type: none"> • Amcan 3: 	11

1. Cyflwyniad

Yr adroddiad hwn yw'r pedwerydd Adroddiad Blynyddol ar y Gymraeg a gynhyrchwyd dan ofynion Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 ac mae'n cwmpasu'r cyfnod 1 Ebrill 2018 i 31 Mawrth 2019. Mae'r tabl islaw'n rhoi manylion y gofynion ar gyfer yr adroddiad yma:

Meysydd	Safon a/neu is-adran perthnasol
<p>Cwynion Mae'n rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion a gawsoch yn ystod y flwyddyn sy'n cyfeirio at gydymffurfiaeth â'r safonau yr oedd dyletswydd i gydymffurfio â nhw.</p>	147,148, 156, 158(2), 162, 164(2), 168(a), 170 (2), (d)
<p>Sgiliau yn y Gymraeg Mae'n rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys yr wybodaeth ddilynol (lle'n berthnasol, i'r graddau yr oedd dyletswydd i gydymffurfio gyda'r safonau y cyfeirir atynt) - (a) Nifer y gweithwyr cyflogedig sydd â sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn dan sylw (ar sail y cofnodion y gwnaethoch eu cadw yn unol â safon 151)</p>	170(2)(a) 151
<p>Hyfforddiant yn y Gymraeg Mae'n rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys yr wybodaeth ddilynol (lle'n berthnasol, i'r graddau y mae dyletswydd i gydymffurfio â'r safonau y cyfeirir atynt)- (a) Nifer aelodau staff a fynychodd gyrsiau hyfforddiant yn y Gymraeg yn ystod y flwyddyn (yn unol â Safon 128) (b) Os cynigiwyd fersiwn Cymraeg o gwrs yn unol â safon 128, canran cyfanswm nifer y staff yn mynychu'r cwrs a fynychodd y fersiwn hwnnw.</p>	152, 170 (2) (b)
<p>Recriwtio Mae'n rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys yr wybodaeth ddilynol (lle'n berthnasol, i'r graddau y mae dyletswydd i gydymffurfio'r safonau y cyfeirir atynt) – (ch) nifer y swyddi newydd a gwag a hysbysebwyd yn ystod y flwyddyn a gafodd eu categorio fel swyddi lle – (i) roedd sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol, (ii) roedd angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg ar ôl penodi i swydd, (iii) roedd sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol, neu (iv) nad oedd angen sgiliau yn y Gymraeg (ar sail y cofnodion a gafodd eu cadw yn unol â safon 154).</p>	170 (2)(ch) 154

2. Cwynion

Mae Safonau 158, 164 a 170 yn ei gwneud yn ofynnol i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion a gafwyd yn ystod y flwyddyn yn cyfeirio at gydymffurfiaeth gyda safonau darparu gwasanaeth, safonau gwneud polisi a'r safonau gweithredol y mae dyletswydd i gydymffurfio â nhw.

Mae gweithdrefn Cwynion Corfforaethol yn cofnodi'r holl gwynion yn cyfeirio at y Gymraeg a Safonau'r Gymraeg. Gellir gwneud cwynion mewn unrhyw fformat (e.e. e-bost, llythyr, yn bersonol, dros y ffôn, cyfryngau cymdeithasol ac yn y blaen). Ni dderbyniwyd unrhyw gwynion drwy'r system Cwynion Corfforaethol yn ystod cyfnod yr adroddiad.

Fodd bynnag, yn ystod cyfnod yr adroddiad, derbyniodd y Cyngor ddwy gŵyn yn cyfeirio at ddyletswydd cydymffurfiaeth.

Dyddiad Cwyn	Cwyn	Gweithredu
11 Ebrill 2018	CSG334: Methiant honedig Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent i gydymffurfio gyda safonau'r Gymraeg, yn cyfeirio at arwyddion ar gylchfannau lle rhoddwyd enwau, gydag enw Cymraeg pentrefi yn ymddangos dan y Saesneg.	Canlyniad gan Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg Cafodd yr achos ei gau oherwydd na chafwyd gwybodaeth ddigonol gan yr achwynydd.
2 Mai 2018	CSG350: "Methiant honedig i ymateb i neges e-bost Gymraeg a anfonwyd at Arweinydd y Cyngor ar 16/10/2017 ac eto ar 15/12/2017, 12/03/18 a 25/04/2018. Anfonwyd y negeseuon bost at y cyfeiriad e-bost dilynol - Cymraeg@blaenau-gwent.gov.uk	Canlyniad gan Gomisiynydd y Gymraeg dyddiedig 26/03/2019: "..dod â'r ymchwiliad i ben oherwydd bod yr ymchwiliad wedi dangos na wnaeth y Cyngor fethu cydymffurfio ac felly nad oedd unrhyw gyfiawnhad dros ddefnyddio adnoddau i barhau'r ymchwiliad. Mae'r dystiolaeth wedi rhoi sicrwydd i mi na wnaeth y Cyngor dderbyn gohebiaeth yr achwynydd nes anfonwyd yr ohebiaeth o gyfeiriad e-bost gwahanol ar 25/04/2018 ac anfonwyd ymateb llawn o fewn 14 diwrnod gwaith o dderbyn y neges."

3. Sgiliau a Gallu yn y Gymraeg

Mae Safon 170 yn gofyn am nifer y gweithwyr cyflogedig sydd â sgiliau yn y Gymraeg ar ddiwedd y flwyddyn dan sylw.

Cafodd yr wybodaeth yn yr adran hon ei darparu gan y Tîm Datblygu Sefydliadol yn defnyddio system iTrent y Cyngor ac mae'n dangos gallu staff yn y Gymraeg fel ar 31 Mawrth 2019.

Mae gan staff y gallu a'r cyfrifoldeb i gynnal eu cofnodion staff eu hunain. Y ffigur sylfaen ar gyfer y data yw 2,881 o staff ar restr sefydliad y Cyngor (gostyngiad o 463 staff o'r flwyddyn flaenorol). Dylid nodi fod gan bob set data rif dim ymateb o rhwng 548 a 661 staff. Y nifer dim ymateb yw'r rhai a ddewisodd beidio ateb cwestiwn neilltuol.

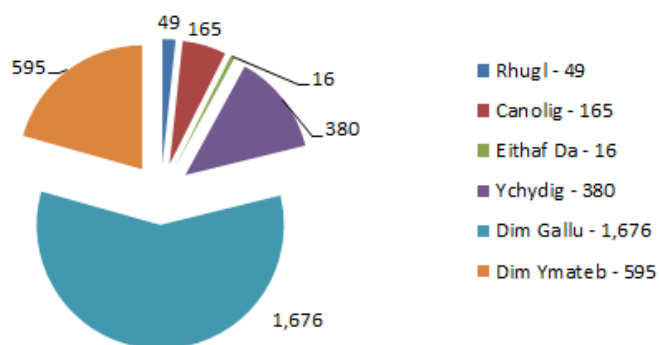
Siarad Cymraeg

Roedd nifer y gweithwyr cyflogedig gyda sgiliau siarad Cymraeg ar 31 Mawrth 2019 yn 610 (21%) o staff; gallant siarad 'yn rhugl', 'eithaf da', 'canolig' neu 'ychydig'. Fodd bynnag dywedodd 58% o staff nad oes ganddynt unrhyw allu siarad Cymraeg. Mae nifer a canran y staff a all ddeall, siarad, ysgrifennu a siarad Cymraeg yn amrywio ychydig rhwng pob cymharydd, a dangosir hynny yn y graffiau islaw.:

Siart 1: Siarad Cymraeg

Siarad Cymraeg	Nifer staff
Rhugl	49
Canolig	165
Eithaf Da	16
Ychydig	380
Dim Gallu	1,676
Dim Ymateb	595
Cyfanswm	2,881

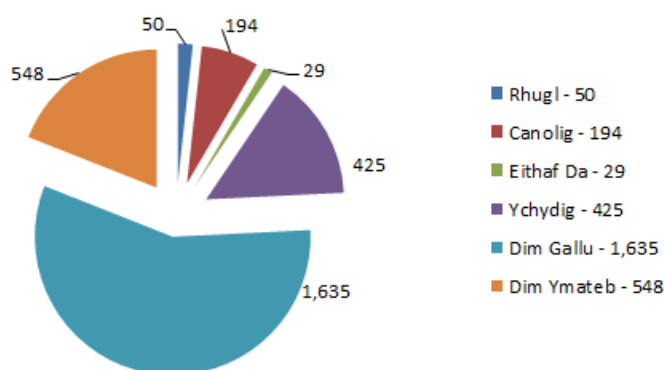
Gallu i Siarad Cymraeg

Siart 2: Deall Cymraeg

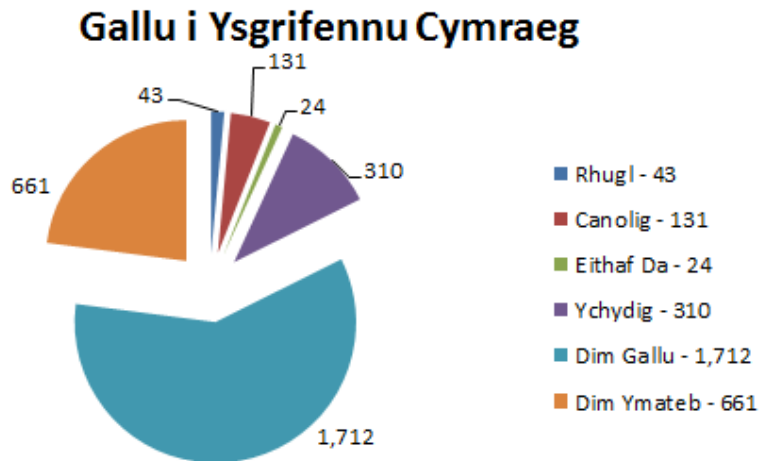
Deall Cymraeg	Nifer staff
Rhugl	50
Canolig	194
Eithaf Da	29
Ychydig	425
Dim Gallu	1,635
Dim Ymateb	548
Cyfanswm	2,881

Gallu i Ddeall Cymraeg

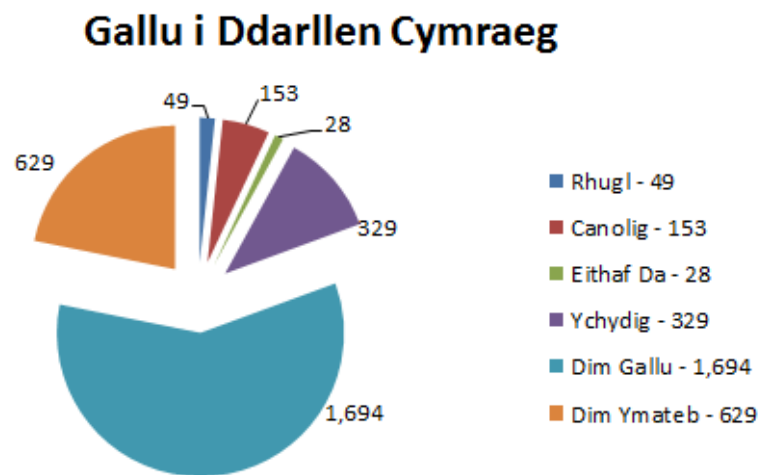
Siart 3: Ysgrifennu Cymraeg

Ysgrifennu Cymraeg	Nifer staff
Rhugl	43
Canolig	131
Eithaf Da	24
Ychydig	310
Dim Gallu	1,712
Dim Ymateb	661
Cyfanswm	2,881

Siart 4: Darllen Cymraeg

Darllen Cymraeg	Nifer staff
Rhugl	49
Canolig	153
Eithaf Da	28
Ychydig	329
Dim Gallu	1,694
Dim Ymateb	629
Cyfanswm	2,881

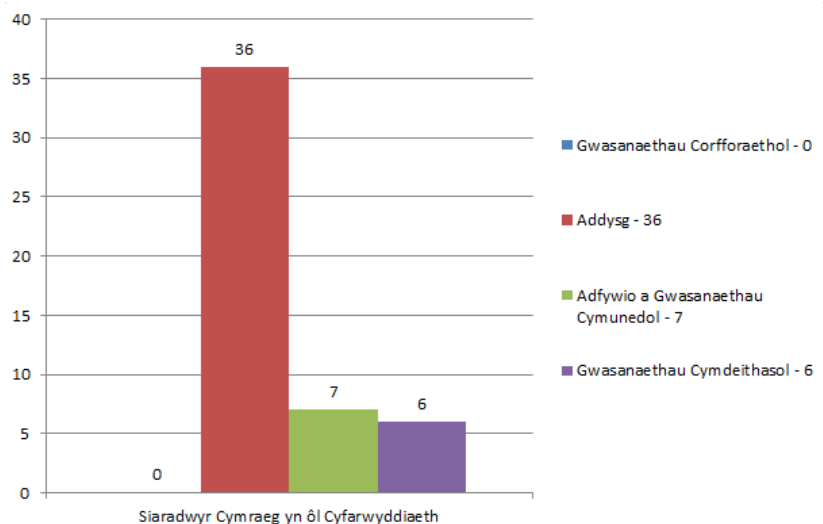

Mae'r graffiau uchod yn dangos fod y ffigurau yn debyg iawn ar draws pob un o'r 4 maes sgiliau. Mae'r canran o staff sy'n dweud eu bod yn 'rhugl' rhwng 1%-2%, gyda'r canran sy'n dweud fod ganddynt 'ddim gallu' rhwng 57%-59%. Mae bron chwarter y staff (24%) yn ystyried fod ganddynt allu i Ddeall Cymraeg, tra mai dim ond 17% sydd â'r gallu i Siarad Cymraeg gyda 1 mewn 5 yn nodi gallu i Ddarllen Cymraeg ac ychydig mwy (21%) yn medru Siarad Cymraeg.

Siaradwyr Cymraeg yn ôl Cyfarwyddiaeth

Mae'r graffiau a'r tablau dilynol yn dangos gwasgariad corfforaethol siaradwyr Cymraeg rhugl yn ôl Cyfarwyddiaeth a math contract.

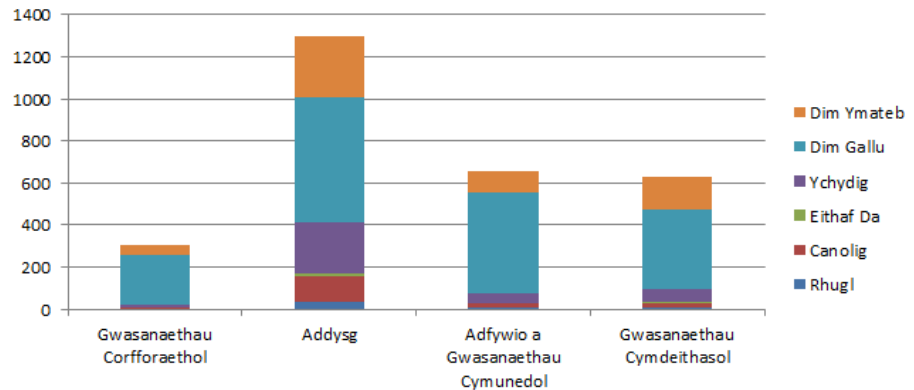
Yn Addysg mae'r nifer fwyaf o siaradwyr Cymraeg rhugl (36) a nodwyd nad oes unrhyw staff sy'n dweud eu bod yn rhugl o fewn Gwasanaethau Corfforaethol.

Cyfarwyddiaeth	Rhugl	Canolig	Eithaf Da	Ychydig	Dim Gallu	Dim Ymateb
Gwasanaethau Corfforaethol	0	7	1	14	235	46
Addysg	36	117	13	247	591	293
Adfywio a Gwasanaethau Cymunedol	7	17	0	53	475	101
Gwasanaethau Cymdeithasol	6	24	2	66	375	155
Cyfanswm	49	165	16	380	1676	595

Wrth gymharu gydag Adroddiad Blynyddol y flwyddyn flaenorol, bu gostyngiad o 23% yn nifer y staff a ddywedodd eu bod yn rhugl yn y Gymraeg (63 yn 2017/18).

Gallu yn ôl Cyfarwyddiaeth

Yn gorfforaethol mae sylfaen

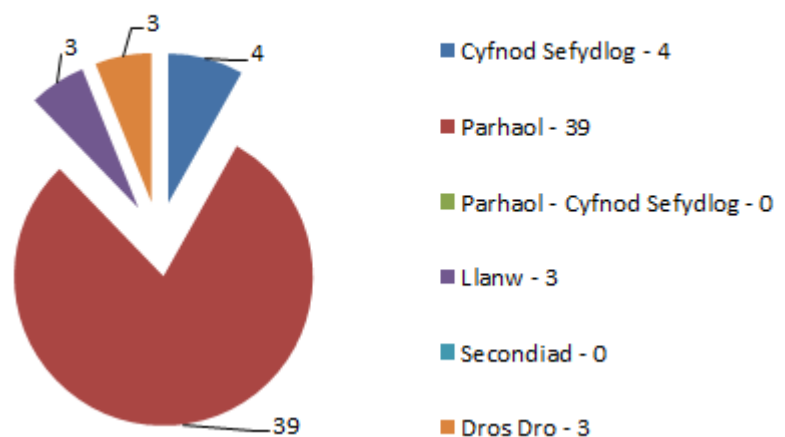
gweddol dda i annog a chefnogi datblygu sgiliau siarad Cymraeg ein gweithwyr cyflogedig ymhellach, gan fod 165 o staff yn dweud fod ganddynt allu Canolig, 16 yn gallu siarad Cymraeg yn 'Eithaf Da' a 380 yn gallu siarad 'Ychydig' o Gymraeg.

Siaradwyr Cymraeg rhugl yn ôl math contract

Math Contract	Rhugl	Canolig	Eithaf Da	Ychydig	Dim Gallu
Cyfnod Sefydlog	4	12	2	64	73
Parhaol	39	135	12	249	1432
Parhaol - Cyfnod Sefydlog		3	1	13	19
Llanw	3	8	1	27	113
Secondiad					1
Dros Dro	3	7		27	28
Cyfanswm	49	165	16	380	1676

Wrth ystyried Math Contract y staff hynny a ddywedodd eu bod yn siarad Cymraeg yn rhugl, mae'r nifer fwyaf (39) ar Gontractau Parhaol, gyda'r gweddill ar gontractau Cyfnod Sefydlog (4), Llanw (3) a Dros Dro (3). Ychydig o newid sydd o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

Rhugl

Yn nhermau cydnerthedd, nodir fod 135 o'r staff hynny sy'n dweud fod ganddynt allu 'canolig' i siarad Cymraeg ar gontractau Parhaol, ac y gall 249 o staff Parhaol siarad 'ychydig' o Gymraeg.

4. Hyfforddiant yn y Gymraeg

Mae Safon 170 angen:

- Nifer aelodau staff a fynychodd gyrsiau hyfforddiant Cymreg a gynigiwyd yn ystod y flwyddyn;
- Os cynigiwyd fersiwn Cymraeg o'r cwrs yn ystod y flwyddyn canran cyfanswm nifer y staff a fynychodd y cwrs a fynychodd y fersiwn Cymraeg.

Yn ystod cyfnod yr adroddiad, cwblhaodd 2 swyddog gwrs hyfforddiant ar-lein Croeso Cymraeg.

Ni chafodd unrhyw gyrsiau eu cyflwyno drwy gyfrwng y Gymraeg. Efallai nad yw hyn yn syndod gan mai dim ond 3 o'r 2,881 a nododd y Gymraeg fel eu dewis iaith.

5. Recriwtio - Gofyniad Sgiliau yn y Gymraeg

Mae Safon 170 yn gofyn am nifer y swyddi newydd a gwag a gafodd eu hysbysebu yn ystod y flwyddyn wedi eu categorio fel swyddi lle roedd:

- Sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol,
- Angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg ar ôl penodi i'r swydd,
- Sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol, neu
- Dim angen sgiliau yn y Gymraeg

Yn ystod cwmpas cyfnod yr adroddiad, cafodd cyfanswm o 135 swydd eu hysbysebu gan y Cyngor, gyda 20 swydd yn dweud fod sgiliau yn y Gymraeg yn **hanfodol** a 115 swydd yn dynodi fod y Gymraeg yn **'ddymunol'**.

Polisi'r Cyngor yw fod pob swydd yn gwneud y Gymraeg yn 'ddymunol' fel isafswm gofyniad. Felly ni fydd unrhyw swyddi yn dweud bod 'dim angen' sgiliau yn y Gymraeg. Hefyd, ni chafodd unrhyw swyddi eu rhestru yng nghyfnod yr adroddiad lle dynodwyd fod sgiliau yn y Gymraeg yn sgiliau oedd angen eu dysgu pan gafodd unigolyn ei benodi i swydd.

6. Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg

Mae Safon 145 yn ei gwneud yn ofynnol i Gyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent lunio strategaeth yn rhoi manylion sut fydd yn hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg dros y pum mlynedd nesaf¹.

Mae nodau Strategaeth Iaith Gymraeg Blaenau Gwent yn gysylltiedig gyda gweledigaeth Llywodraeth Cymru i greu miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Er mwyn cyrraedd targed o gynnydd o 44% yn nifer siaradwyr Cymraeg erbyn 2050, byddai angen i ni sicrhau 2,324 o siaradwyr Cymraeg ychwanegol ar ben llinell sylfaen Cyfrifiad 2011 Blaenau Gwent o 5,284. Felly, mae hyn yn gynnydd blynyddol cyfartalog o 70 o siaradwyr Cymraeg ychwanegol, h.y. 3% o'r ffigur targed o 2,324 o siaradwyr Cymraeg ychwanegol ym Mlaenau Gwent dros y 33 mlynedd nesaf.

Mae'r Cyngor wedi dynodi'r tri amcan dilynol ar gyfer hyrwyddo'r Gymraeg:

- i. Hyrwyddo ac annog y defnydd o'r Gymraeg o fewn y teuluoedd a'r gymuned;
- ii. Cynyddu darpariaeth addysg Gymraeg a gweithgareddau anffurfiol ar gyfer plant a phobl ifanc a chynyddu eu hymwybyddiaeth o werth yr iaith;
- iii. Cynyddu'r cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle.

http://democracy.blaenau-gwent.gov.uk/aksblaenau_gwent/images/att6176.pdf

Islaw mae rhai o'r darnau allweddol o waith sy'n mynd rhagddo i hyrwyddo'r Gymraeg o fewn y Cyngor a chymunedau Blaenau Gwent.

Mae **Amcan 1** Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg yn dweud: "Bydd y Cyngor yn hyrwyddo ac annog y defnydd o'r Gymraeg o fewn teuluoedd a'r gymuned".

Yn ystod 2018 fe wnaeth y Cyngor barhau i hyrwyddo digwyddiadau yn ogystal â chysiau ac ysgolion dydd a gynigir gan Menter Iaith, Coleg Gwent a Chymdeithas Gymraeg Gwent ar wefan y Cyngor.

Dod yn Ddwyieithog

Mae'r Cyngor wedi paratoi llyfryn yn hyrwyddo ac yn sicrhau fod rhieni yn llwyr ymwybodol o addysg cyfrwng Cymraeg a'r opsiynau gofal plant cyfrwng Cymraeg sydd ar gael iddynt. Nod y llyfryn yw ateb cwestiynau, trin materion o gonsyrn a rhoi sylw i fanteision bod yn ddwyieithog. Mae'r llyfryn hefyd yn mapio llwybr clir ar gyfer plant ar hyd y blynyddoedd ysgol o addysg feithrin, i ysgolion cynradd ac uwchradd a thu hwnt. Mae copi o'r llyfryn ar gael yn:

https://www.blaenau-gwent.gov.uk/fileadmin/documents/Resident/Schools_and_Learning/Admissions_18_19/2018_10_020_Becoming_Bilingual_booklet_-_Blaenau_Gwent_v5_singles.pdf

Mae **Amcan 2** Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg yn dweud: "Cynyddu darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg a gweithgareddau anffurfiol drwy gyfrwng y Gymraeg ar gyfer plant a phobl ifanc a chynyddu eu hymwybyddiaeth o werth yr iaith".

Cynllun Strategol Addysg Gymraeg

Cafodd Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP) Blaenau Gwent ei gymeradwyo'n ffurfiol gan Lywodraeth Cymru ym mis Mawrth 2018. Gellir crynhoi'r amcanion strategol a amlygir yn y drafft ddogfen WESP ar gyfer y tair blynedd nesaf fel sy'n dilyn:

- Codi proffil a lefelau cyfranogiad ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg ar draws y Fwrdeistref Sirol erbyn 2020 i gyfrannu at y weledigaeth o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.
- Cynyddu darpariaeth blynyddoedd cynnar i ysgogi galw rhieni i alluogi twf ar draws y Fwrdeistref Sirol.
- Cynyddu cyfraddau trosglwyddo o ddarpariaeth feithrin cyfrwng Cymraeg i Ysgol Gymraeg Bro Helyg gan 50% yn 2020.
- Gweithio'n rhanbarthol gyda'r awdurdodau lleol yn y De Ddwyrain i sicrhau lleoedd ar gyfer dysgwyr Blaenau Gwent mewn darpariaeth uwchradd cyfrwng Cymraeg rhwng 2017-2020 a thu hwnt.
- Gwella deilliannau dysgwyr cyfrwng Cymraeg erbyn 2020 fel bod dysgwyr yn codi eu nodau ac yn gwella eu cyfleoedd bywyd.

http://democracy.blaenau-gwent.gov.uk/aksblaenau_gwent/images/att5545.pdf

Darpariaeth Egin

Mae Rhaglen Band B Ysgolion 21ain Ganrif Blaenau Gwent yn cynnwys darparu ysgol egin cyfrwng Cymraeg. Mae ffocws y ddarpariaeth egin ar gyfarch y galw cudd ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg a ddynodwyd yn Nhredegar/Cwm Sirhywi, a hefyd gynyddu darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg o fewn Blaenau Gwent, yr unig ysgol sydd â dim ond 1 ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg ar hyn o bryd.

Ym mis Hydref 2018 cafodd Cyngor Blaenau Gwent gadarnhad eu bod yn llwyddiannus mewn sicrhau £6 miliwn, a ddyfarnwyd yn unol â thwf yr ysgol egin a gynigiwyd dan Band B, ynghyd â datblygu ysgol gynradd newydd cyfrwng Cymraeg gyda lle i 210 ar y gofrestr fydd yn darparu ar gyfer disgyblion egin yn y dyfodol.

Mae **Amcan 3** Strategaeth Hyrwyddo Cymraeg yn nodi y bydd y Cyngor yn anelu i "Cynyddu cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle".

Mae'r Cyngor wedi hyrwyddo cwrs ar-lein Croeso Cymraeg ymysg staff. Mae'r cwrs Croeso Cymraeg yn gwrw 10 awr ar-lein a gynlluniwyd ar gyfer pobl sy'n awyddus i ddatblygu eu sgiliau yn y Gymraeg, sy'n ystyried fod ganddynt 'ddim gallu' neu'n gallu siarad 'ychydig' neu fel cwrs gloywi/datblygiad pellach ar gyfer rhai sy'n siarad yn 'eithaf da'. Cafodd y cwrs ei hyrwyddo i'r holl staff i gynyddu hyder wrth ateb galwadau ffôn yn Gymraeg neu'r staff hynny sydd â swydd Derbynfya. Fel y nodir uchod, yn ystod 2018 fe wnaeth y Cyngor barhau i hyrwyddo amrywiaeth o gyrsiau a digwyddiadau allanol.

Ymgysylltu Arweinyddiaeth Wleidyddol

Mae Arweinydd y Cyngor/Aelod Gweithredol dros Wasanaethau Corfforaethol yn parhau i fod â chyfrifoldeb portffolio am y Gymraeg a Chydraddoldeb. Lle bo hynny'n briodol, caiff y Gymraeg a Chydraddoldeb eu hystyried yn wleidyddol drwy'r Pwyllgor Craffu Trosolwg Corfforaethol, y Pwyllgor Gweithredol a, lle'n briodol, gan y Cyngor.

Ymgysylltu Arweinyddiaeth Broffesiynol

Mae'r Tîm Arweinyddiaeth Gorfforaethol yn cynnwys y Rheolwr Gyfarwyddwr, Cyfarwyddwyr a phob Pennaeth Gwasanaeth ac yn cynnwys yr holl uwch swyddogion. Y Tîm hwn yw'r corff sy'n gwneud penderfyniadau ar gyfer elfen gorfforaethol y Cyngor. Fe wnaeth gynnal archwiliad mewnol yn ddiweddar o gydymffurfiaeth corfforaethol gyda Safonau'r Gymraeg. Cymerodd pob Pennaeth Gwasanaeth ran lawn yn yr archwiliad. Mae cyfrifoldeb am weithredu'r safonau yn effeithlon yn nwylo staff ar draws pob cyfarwyddiaeth ac adran.

Mae'r Tîm Trawsnewid Addysg yn adolygo a monitro'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yn fisol, gan roi adroddiadau bob tymor i'r Fforwm Cymraeg mewn Addysg ac adroddiadau blynyddol i Lywodraeth Cymru. Yn ychwanegol, aiff adroddiadau ar ddatblygu a chynnydd y Fforwm drwy brosesau gwleidyddol y Cyngor yn flynyddol. Mae Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg hefyd yn ffocws allweddol ym Mwrdd Rhaglen 21ain Ganrif Ysgolion a'r Fforwm Mynediad.

Rhwydwaith Cydraddoldeb Corfforaethol

Mae'r Rhwydwaith Cydraddoldeb Corfforaethol yn gweithredu fel y prif grŵp ar gydraddoldeb a'r Gymraeg ar gyfer y Cyngor, gyda diben o sicrhau y gall y Cyngor yn ei gyfanrwydd gyflawni ei ddyletswyddau statudol yng nghyswllt y Gymraeg a Deddf Cydraddoldeb 2010. Mae'r rhwydwaith yn cynnwys swyddogion allweddol yn cynrychioli ystod o adrannau/unedau yn y Cyngor gyda chyfrifoldeb am ddatblygu agenda cydraddoldeb y Cyngor. Mae gan y Rhwydwaith bedair ffrwd gwaith ar hyn o bryd, gyda'r Gymraeg yn un ohonynt.

Y Tîm Polisi

Mae'r tîm Polisi yn cefnogi, cynghori a llywio arweinwyr gwleidyddol a phroffesiynol ar bob mater yn ymwneud â'r Gymraeg. Fe wnaeth Tîm Polisi y Cyngor barhau i gynnig sylwadau a phrofiadau yn yr ymgynghoriadau allweddol, a oedd yn ystod cylch yr adroddiad hwn yn cynnwys yr ymgynghoriad ar ddrafft God Ymarfer.

Canllawiau am y Gymraeg ar gyfer Staff

Cafodd amrywiaeth o ganllawiau byr, ymarferol a rhydd eu dilyn eu cynhyrchu a rhoddir sylw iddynt ar dudalen benodol ar Ganllawiau ar y Gymraeg ar fewnwyd y Cyngor (<http://intranet/policies-plans-strategies/welsh-language-guidance.aspx>).

Bydd y canllawiau hyn yn cynorthwyo staff i weithredu llawer o'r safonau Darpariaeth Gwasanaeth, Gwneud Polisi a Gweithredol yn effeithlon. Mae'r canllawiau'n cynnwys disgrifio sut y dylai staff ateb y ffôn yn ddwyieithog, defnyddio templedi dwyieithog allan o'r swyddfa, cyfarchion sylfaenol, ymwadiad ar ohebiaeth a chanllawiau ar sut i sicrhau gwasanaeth cyfieithu. Caiff y dogfennau gwaith hyn eu hailystyried, eu diwygio a'u diweddarau pan a lle mae angen.

Mae'r Hysbysiad Cydymffurfiaeth a chrynodeb o'r Safonau sy'n cynnwys cyfrifoldebau staff hefyd ar gael ar dudalen fewnrwyd. Mae'r dudalen fewnrwyd yn parhau i gael ei hyrwyddo drwy nifer o ddulliau, yn cynnwys y Rhwydwaith Cydraddoldeb Corfforaethol a'r Tîm Arweinyddiaeth Gorfforaethol ehangach.

Dewis Staff am y Gymraeg

Fel y nodwyd yn yr adroddiad blynyddol blaenorol anfonwyd llythyr Dewis y Gymraeg at bob aelod o staff pan gyflwynwyd Safonau'r Gymraeg. Cafodd yr wybodaeth hon ei chydlynu gan reolwyr llinell fel eu bod yn deall dewis iaith eu staff a gafodd eu cofnodi'n ganolog ar system adnoddau dynol iTrent y Cyngor.

Ers hynny mae'r Cyngor wedi cyflwyno mynediad hunan-wasanaeth 'MyInfo' i staff i'r wybodaeth bersonol a gedwir ar system iTrent. Mae'r swyddogaeth hon yn golygu fod staff yn cael pob cyfle i ddiweddarau'r wybodaeth hon, sy'n cynnwys unrhyw wybodaeth ar nodweddion gwarchoddedig a dewis iaith.

Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb

Mae'r Cyngor yn gweithredu Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb ac ar gyfer gwahanol gyd-destunau e.e. polisiâu, gweithdrefnau a swyddogaethau; asesiadau seiliedig ar wasanaeth a chynigion am arbedion effeithiolrwydd ariannol, sy'n dynodi arbedion ariannol i'r Cyngor ac yn y blaen. Mae'r broses hon yn parhau i gynnwys elfen y Gymraeg. Mae'r ddogfen yn tynnu sylw at bwysigrwydd dynodi effeithiau 'cadarnhaol' yn ogystal ag effeithiau niweidiol, yn unol â gofynion y Gymraeg. Mae fframwaith yr Asesiadau o'r Effaith ar Gydraddoldeb yn parhau i gael ei adolygu.

Recriwtio

Pan fyddant yn recriwtio i swyddi newydd neu wag, mae'n ofynnol i reolwyr lenwi ffurflen Asesiad o'r Gymraeg ar gyfer y swydd. Mae'r wybodaeth yn llunio cynnwys y disgrifiad swydd, sicrhau hysbyseb, gweithdrefn cyfweliad ac unrhyw gyflogaeth yn ddilynol. Yn unol â gofynion Safonau'r Gymraeg, mae'r Cyngor yn cadw cofnodion priodol o bob asesiad, a rhoddir adroddiad ar hynny yn yr adroddiad blynyddol.

Ymweliad Monitro Perfformiad

Cafodd Pennaeth Llywodraethiant a Phartneriaethau, Rheolwr Gwasanaeth Polisi a Phartneriaethau ac Arweinydd y Tîm Polisi gyfarfod gyda Dylan Jones, Swyddog Cydymffurfiaeth yn Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg ar 1 Mawrth 2019. Roedd y cyfarfod yn gadarnhaol iawn gyda thrafodaethau'n rhoi sylw i'r meysydd diddordeb dilynol:

- Canfyddiadau gwaith monitro yn 2017-18 yng nghyswllt y sefydliad
- Mesur Llwyddiant - prif neges 1: argaeledd ac ansawdd gwasanaethau
- Mesur Llwyddiant - prif neges 2: annog defnydd/deall profiadau defnyddwyr
- Mesur Llwyddiant - prif neges 3: ystyried effaith ar y Gymraeg/gweithrediadau mewnol
- Materion gweithredol.